

MØNT
årbogen
1976 *af Peter Flensborg*

DE DANSKE MØNTVÆGTLODDER

Før i tiden var disse "Kuriosa på det numismatiske overdrev" ret upågtede, der var nok til dem, der samlede den slags, og prisen var ikke ret høj. Tiderne har ændret sig, og en del af disse er i de senere år udbudt til salg af udenlandske handlende. Nu er det i sig selv ikke forkert af udenlandske handlende at sælge disse møntvægtlodder, men når man gang på gang i USA ser dem omtalt som "RARE PATTERNS" (sjældne prøvemønter), kan der nok være grund til at omtale disse stykker nærmere, så mindre erfarne samlere ikke pludselig erhverver en billig prøvemønt, der senere viser sig at blive et dyrt vægtlod. .

Men hvad er historien bag disse vægtlodder, og hvorfor er præget af en mønt benyttet på den ene side?

Det vi kan fastslå i dag ud fra auktioner, prislister og gennemgang af private samlinger og museer er, at der findes følgende møntvægte fordelt på følgende årstal:

Værdi		Årstal		Gennemsnitsvægt af de undersøgte vægte	Teoretisk vægt
1 Sp.	1787	1788	1789	28,80 gr	28,893 gr
2/3 Sp.	1787			19,23 gr	19,263 gr
1/3 Sp.	1787	1788		9,63 gr	9,631 gr

Foruden disse findes en del unikke eller meget sjældne stykker, som vel nok enten er fremstillet som prøver eller for morskabs skyld.

Det drejer sig om 1/2 Sp. 1787 ?, solgt på Lynges auktion som nr. 2444 samt en lignende solgt i Dansk Numismatisk Forening (NNUM 1965 side 148 nr. 121). Derudover findes en normal Sechsling 1787 med indslået C7 (Lynges 2451) samt 1/24 Sp. 1788 (Clausens prislister nr. 29 fra 1919).

De møntvægtlodder, der er omtalt i skemaet, er alle fremstillet af messing og præget på Mønten i Altona med originale stempler til 1 Sp. 2/3 Sp og 1/3 Sp. Bagsiden er plan bortset fra det indhuggede kronede C7, dog kendes der flere uden indhuggede C7, omend de er mere sjældne.

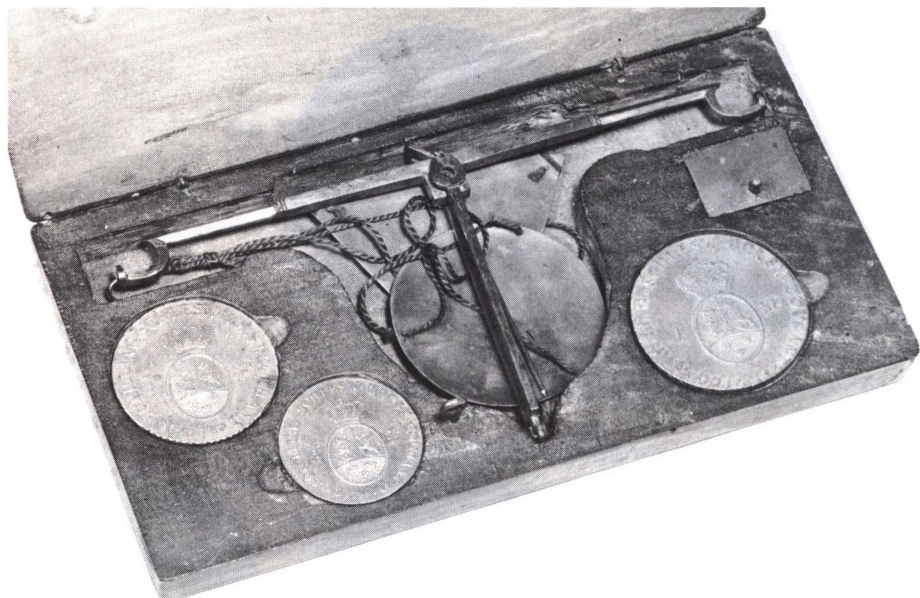
1 sp. møntvægtlod 1787.

1/3 sp. møntvægtlod 1788.

I 1780erne forsøgte man at rette op på landets økonomi, der blev nedsat en kommission til oprettelse af en ny speciebank i Altona, og man ville gennemføre en møntreform i Danmark og Hertugdømmerne.

Man havde dog ikke midler til at gennemføre denne reform i hele landet og ville derfor starte med Slesvig-Holsten, som i pengelig henseende var et udland, idet forordningen af 19. marts 1788 udtrykkelig udelukkede den ny Slesvig-Holstenske mønt fra cirkulation i Danmark og Norge som dansk kurant. I de forordninger, der gik forud for denne møntreform, var det bestemt, at der skulle fremstilles vægte helt ned til 1/3 species vægt. Wilcke skriver i sin bog "Specie-, -Kurant- og Rigsbankdaler 1788–1845": "Det betvivles, om denne vægtordning fik mere end teoretisk betydning. Folk havde i almindelighed hverken tid eller lyst til i den private handel sålidt som i de offentlige kasser og banker at stå og pusle med disse vægte, og da navnlig ikke med de mindste".

I disse vægt-bestemmelser gives undersåtterne anvisning på, hvorledes de skal komme af med de gamle mønter efter d. 1. okt. 1788. Er det en fuldvægtig dansk kurant, kan den indveksles til kurs 125. Kronestykker og al slags kronemønt, herunder også dobbelte, enkelte (og halve) JUSTUS JUDEX eller såkaldte Ebræer og rejsedalere skulle kun modtages efter vægt og prøve.

Som det ses af skemaet, er der fremstillet møntvægtlodder ikke bare i 1787 men også i 1788 og for specievægtens vedkommende også i 1789, så dette tyder altså ikke kun på, som Wilche påpeger, en teoretisk betydning. Et andet forhold, der understøtter teorien om, at de virkelig er blevet brugt er, at man i Tyskland lod en bestemt instrumentmager fremstille en bestemt type vægte og kasser med plads til netop de tre møntvægtlodder. Disse vægte var beregnet til handelsfolk, og hver offentlig kasse eller bank i Slesvig-Holsten havde et eksemplar.

Blandt samlere i Danmark findes nogle stykker af disse komplette møntvægte med tilhørende møntvægtlodder. Fornylig blev det her afbildede sæt solgt på auktion hos Arne Bruun Rasmussen i København, men det skal tilføjes, at f.eks. snorene ikke var originale.

P.F.